

نت آرت^۱ گسترده ترین شبکه هنری - اجتماعی در دهه‌های اخیر در ایران (با تکیه بر کارکرد فتوبلاگ در ایران)

چکیده:

در قلمرو هنر جدید، هنرمند با هر تکنیک و شکل بیانی، ذهنیت خود را ارائه می‌نماید؛ یکی از همین قلمروها، بیان هنر در فضای مجازی یا نت آرت است که محصول گذار از دوران مدرنیسم و ورود به عرصه پست مدرنیسم در هنر است. اصطلاح نت آرت به عنوان مترادف برای هنر خالص و یا هنر اینترنت استفاده می‌شود و طیف بسیار گسترده‌ای از شیوه‌های هنری را پوشش می‌دهد.

پژوهش‌هایی که تاکنون در این مورد صورت پذیرفته، به صورت کلی به معرفی گرایش‌های جدیدی که در بستر امکانات جدید و ایدئولوژی حاکم بر آن‌ها پرداخته‌اند. نکته متمایز کننده این نوشتار از پژوهش‌های انجام پذیرفته، بررسی ظرفیت‌ها و کارکرد نت آرت و تمرکز بر گرایشی از آن به نام «فتوبلاگ» در ایران است. روش انجام پژوهش توصیفی و تحلیلی و روش گردآوری داده‌ها، روش کتابخانه‌ای و استفاده از پایگاه‌های اینترنتی بوده است.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اینترنت به عنوان یک مدیوم بی رقیب، باعث ایجاد اشکال جدیدی از هنرها شده است و از ابزاری غیرهنری در خدمت هنر استفاده نموده و کارکرد تکنولوژی در هنر را تحقق بخشیده است. گسترش شیوه‌ها و ارائه آثار هنری همگام با نت آرت در ایران، به طور شاخص در سه عرصه «هنر مفهومی»، «هنر رخداد» و «فتوبلاگ» مشهود است. استفاده از ویژگی‌های نت آرت و تکنولوژی ابزارهای عکاسی دیجیتال و فراگیری استفاده از اینترنت در هنر عکاسی، منجر به خلق فضاهایی چون فتوبلاگ گردیده که با گستردگی روزافزون مواجه شده است. این پژوهش به دنبال پاسخی برای سؤالات ذیل است:

۱- کارکردهای نت آرت چیست؟

۲- جریان‌سازی هنری و شاخصاً عکاسی در اینترنت با چه هنرهایی بیشتر ارائه گردیده است؟

۳- عوامل گستردگی و گرایش به فتوبلاگ در ایران چیست؟

واژگان کلیدی: نت آرت، گالری‌های مجازی، فتوبلاگ، عکاسی.

۱- مقدمه:

ظهور و بروز رایانه (کامپیوتر) نقطه عطفی در تاریخ بشر بوده و هست. با ظهور رایانه، جریان زندگی عادی و امور تخصصی جوامع، تحت الشعاع این پدیده گردید و در کنار این، فرزند تازه متولد شده جریان «ماشینیزم»، که تکنولوژی^۱ (رقابت اندیشه‌ورزی) بود، نوع تفکرات سنتی را دچار چالش نمود. «تکنولوژی چیز ترسناکی نیست بلکه استفاده از آن لذت بخش و جذاب است. در ابتدا رایانه‌ها به جهت بهره‌گیری فناوری اطلاعات در قالب دیجیتال و رویکردی نوین در عرصه تکنولوژی، نقشی بارز را در عرصه هنر مجازی ایفا کرد و به نوعی دیدگاه‌های سنتی را به رویکردی مدرن تعمیم داد. لامتری^{۱۱} معتقد بود که انسان یک ماشین است». (جلالی جعفری، ۱۳۸۳: ۵۴)

و از این روست که خیلی سریع با تکنولوژی پیوند خورد. پس از آن، اینترنت به عنوان بزرگ‌ترین سامانه قرن بیستم در دهه ۱۹۶۰ پا به عرصه حضور نهاد و در اواسط دهه ۹۰ به یک شبکه گسترده و فراگیر جهانی مبدل شد.

«تکنولوژی اینترنت^{iv} بر پایه اصول علمی و کشف جدید، ارتباط و انتقال خدمات، تعمیم در عرصه‌های مختلف جامعه، نظم‌بخشی و دقت در امور، ترکیب علم، دانش و هنر، به قوی‌ترین ابزار در دسترس بشر، فناوری یا همان تکنولوژی بدل گشت».

(فتحیان و مهدوی‌فر، ۱۳۸۶: ۵۷)

«این اصطلاح بر مجموعه «دانش» قابل دسترس برای ساختن ملزومات و مصنوعات از هر نوع، برای پرداختن به حرفه‌ها و مهارت‌های و برای استخراج یا جمع‌آوری انواع مواد دلالت دارد» (کولب، ۲۶۲: ۱۳۸۴) در کتاب مبانی و مدیریت فن‌آوری اطلاعات، یکی از تقسیم‌بندی‌های تکنولوژی، «فناوری نوآورد» تعریف شده‌است و می‌توان جریان اینترنت را با توجه به نبودن و ابعاد فن‌آورانه، نوین‌ترین فن‌آوری بشر تلقی نمود. کاربرد و ترکیب ویژگی‌هایی همچون دانش، قدرت و سرعت، در شبکه جهانی اینترنت، این فن‌آوری را به رویکردی جهانی تبدیل نموده‌است.

عصر جدید و فن‌آوری‌هایش، ابزار کار هنرمند را دچار دگرگونی نموده‌است و به وی این امکان را داده که از طریق شبکه، تعامل بهتری با مخاطب خود برقرار نماید. ساختار شکنی و فرافضایی در نت‌آرت موجب التقاط می‌گردد که به نوعی گذر از شیوه‌های مرسوم هنری است. هنر محصول پست مدرنیسم با تکیه بر فن‌آوری و تکنولوژی، پی در پی در حال تغییر ساختار است و خود نیز تحت تأثیر این دگرگونی است.

اینترنت آرت، گرایشی از جریان هنری «مدیا آرت»^v است که از سال ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰، طیف گسترده‌ای از هنرمندان را تحت تأثیر قرار داد. به طوری که هنرمندان این عرصه، از تکنولوژی‌های مختلفی چون ویدئو، فکس و تلویزیون‌های کابلی به عنوان ابزار تأثیرگذار در هنر خویش استفاده کردند. آن‌ها مضامین «انتقال»، «اطلاعات» و «شبکه» را که قبلاً توسط هنرمندان مینیمالیست^{vi} و کانسپچوالیست‌ها^{vii} به کار می‌رفت را با هم درآمیختند. پتر وایبل^{viii} می‌گوید: «ایده شبکه‌ها دهه ۱۹۶۰ وجود داشت. اما چیزی که در نت‌آرت وجود دارد، امکان انتخاب است. اگر مخاطب از یک سایت و یا نرم افزار خوشش نیاید می‌تواند چیز دیگری را انتخاب کند. کلماتی چون «اینترنت آرت»، «نت آرت»، «وب آرت»، «هنر مبتنی بر شبکه» و «هنر خالص» مترادف با مفهوم این هنر است و همگی بر آن دلالت دارند. با این وجود، کلمه «هنر شبکه‌ای شده»، از منظر تاریخی، بر تاریخ کاربرد آثار هنری در قالب شبکه‌های نزدیک‌شده قبل از محبوبیت و گستردگی و تجاری‌سازی در اوایل دهه ۱۹۹۰، مانند پروژه‌های تلماتیک هنری دلالت دارد» (Ippolito, 2010: 21)

«دو واژه «نت» و «آرت» با نقطه‌ای در بین این دو، واژه گسترده‌تری در سال ۱۹۹۰ بود که اغلب اشاره به هنرمندان نت‌آرت بود که نقد ساختاری بر اینترنت داشتند» (Olson, 2009: 25) گروهی نیز نت‌آرت را «هنر زاینده»^{ix} می‌دانند. «نت‌آرت گونه‌ای از «هنر نرم‌افزاری» است که هنرمند برای خلق اثر خویش، نرم‌افزار را به عنوان شاکله و ساختار و بافتی فرهنگی، ملاک نظر دارد. سول آلبرت نویسنده انگلیسی، هنر نرم‌افزاری را هنری می‌داند که از نرم‌افزار به عنوان شکل و بافتی فرهنگی استفاده می‌کند».

(Greene, 2004: 152) هنر نرم‌افزاری به «منبع آزاد» نیز مرسوم است.

ووک کاسیک^x پس از رؤیت ایمیلی که جمله‌ها و واژه‌های آن، در اثر یک ایراد نرم‌افزاری در هم ریخته‌بود، با واژه نت‌آرت^{xi} برخورد می‌کند و آن را تنها لغت مناسبی می‌یابد که نمایانگر موج نخستین هنرمندانی است که در طول دهه ۹۰ به این رسانه خدمت کردند. هنرمندانی چون شولگین^{xii}، بانتینگ، لیلینا^{xiii} و خودش. البته شایان ذکر است که هنرمندان نت‌آرت در صورت نخستین‌اش، بزرگترین تأثیر خود را از دادائیس‌ها پذیرفته بودند. در سال‌های میانه دهه ۹۰، سه عامل، گسترش نت‌آرت را تقویت می‌نمود:

الف- همزمانی ظهور تکنولوژی اینترنت با مخالفت هنرمندان و واکنش آن‌ها علیه هنرهای عمومی و تبلیغات.
ب- آمریکایی- اروپایی شدن اینترنت که این امکان را برای هنرمندان روس به وجود می‌آورد که از یک سو خود را در بوته نقادی بین‌المللی قرار داده، از سوی دیگر قرائت تازه‌ای از اینترنت ارائه نمایند.

ج- «تاریخ غنی آوانگارد، جوانان و هنرمندان را با عناصر بصری نمایشی و روایتگری تصویری مکتوب آشنا ساخته بود و این امکان را می‌داد تا از دانش خود بر صفحه کامپیوتر سود جویند». (اتحاد، ۱۳۸۶: ۲۷۷)

۲- کارکردهای جنبش نت‌آرت (اینترنت‌آرت)

۱-۲- گستردگی مخاطبان: با ظهور اینترنت‌آرت به عنوان «گالری‌های در دسترس»، حضور مردم در گالری‌ها و نمایشگاه‌های هنری، به جریان عمومی‌سازی سوق پیدا کرد.

۲-۲- ذخیره‌سازی آثار هنری و تهیه آرشیوها: ظهور پدیده اینترنت، بهترین منبع نگهداری و ذخیره‌سازی آثار هنری بود و گذر زمان، خللی بر کیفیات بصری آن نمی‌گذاشت.

۳-۲- جریان هنر نوگرا: اینترنت با حجمی از داده‌های هنری و فرهنگی، بستری مناسب برای فرهیختگان هنری گردید تا جریان‌سازی هنر مدرن را با سرعت بیشتر انتقال دهند.

۴-۲- ابعاد فرهنگی و اجتماعی: با توجه به آمار استفاده کاربران^{xiv} و حجم تبادل اطلاعات و سلائق کاربران، بیشترین تبادل اطلاعات مربوط به داده‌های فرهنگی و اجتماعی است و این از مزایای اینترنت است.

۵-۲- عدم بعد زمانی و مکانی: همگام با جریان سنتی ارائه آثار هنری در قالب نمایشگاه‌ها و گالری‌ها، نگاهی مدرن به وجود آمد که می‌توان از طریق شبکه‌های اینترنتی نیز، آثار هنری را مشاهده و مبادله نمود.

۶-۲- شناسایی هنرمندان و تعامل هنری با هم: اگر زمانی، هنرمندی، علاقه به ارتباط هنری با هنرمندی دیگر بود، باید ساعت‌ها وقت خود را صرف می‌نمود تا بتواند با پیمودن مسافت‌های طولانی و رنج‌های دیگر، به مقصود خویش نائل گردد؛ اما امروزه، نگاه جهان شمول اینترنتی، به این مورد، رفاه و سرعت غیر قابل‌قیاسی بخشیده است.

۷-۲- کمک به فهم بصری در جوامع مختلف: یکی از دلایل بالا رفتن فهم بصری مردم و پیشرفت در عرصه تصویر، روی آوردن به کاربرد زبان جدی در عرصه هنرهای دیجیتال و دنیای مجازی است. امروز در کنار سه ضلع مثلث هنرمند، اثر هنری و مخاطب، عنصر چهارمی افزوده شده که همان زمان و قدرت اثرگذاری است. در گذشته، تکنولوژی در تقابل با هنر و امروز در تعامل با آن گام برمی‌دارد.

۸-۲- نامحدودیت در استفاده: بر خلاف سیر هنر یدی، نت‌آرت قابلیت گستردگی نامحدودی را داراست.

۹-۲- امکان پردازش تصاویر با سلائق شخصی: زمانی که در هنر یدی، هنرمند به خلق اثر می‌پردازد، اثر، کاربردی واحد دارد ولی در روند نت‌آرت، تصویر خلق شده توسط هنرمند، از امکان پردازش با سلائق شخصی، برخوردار است.

۱۰-۲- هنر مجازی: (بیواسطگی در دریافت و بوم-مانیتور) هنری ساخته شده با رسانه‌های توسعه یافته که شامل رابطه انسان با ماشین است.

۱۱-۲- عدم وابستگی به مواد و متریال سنتی: متریال و مصالح شناسی در عرصه هنرهای تکثیری چون گرافیک کامپیوتری، کاملاً متفاوت با نوع سنتی آن است و خروجی نهایی آن، تصاویری با فرمت tif, jpeg, bmp و... دستگاه‌های خروجی آن نیز، علاوه بر مانیتور، پلاتر، پرینتر و... است.

۲-۱۳- جذب مخاطبین گذری در عرصه اینترنت: نیل پست من^{xv} منتقد آمریکایی در مورد بروز تکنولوژی با تلویزیون چین می‌نویسد: «تلویزیون یک جهان بینی فاقد واژه «زیرا» است.... و آغاز و پایانی در آن نیست. تلویزیون مجموعه ای از «و» و «ها» است.» (Postman, 1994: 87)

۲-۱۴- گسترش فرهنگ و ارتقاء بصری در سطح جامعه: پس از رسانه گسترده تلویزیون، اینترنت، نقش مهمی را در رشد و ارتقاء فرهنگ بصری مردم داشت؛ به شکلی که امروزه، توجه ویژه به آن را نوعی اعتیاد قلمداد می‌نمایند. «ریموند ویلیامز^{xvi} در کتاب «تلویزیون و قالب فرهنگی» نظراتی انتقادی در این باب بیان نموده است. وی نگاه آموزشی و کارکرد اجتماعی را هدف تلویزیون عنوان کرد و از توده‌ای از مردم با عنوان عده‌ای «چسبیده به تلویزیون» که هر روز مغزشان شست‌وشو داده می‌شود؛ انتقاد نمود.» (Reymond, 1947: 89)

۲-۱۵- رویکرد جدید به عالم هنر (عدم رویکرد انحصاری): گذر از عرصه مواد و متریال و نوعی توانایی بروز سریع آثار هنری را دوام بخشید. به نقل از مارشال مک لوهان^{xvii}، «هر رسانه باید به صورت یک استعاره فعال در نظر گرفته شود تا بتواند تجارب را به اشکال جدیدی ترجمه کند و کنش را به مخاطب رجعت دهد.» (Greene, 2000: 52)

۲-۱۶- جنبش عظیم اطلاعات هنری: از سال ۱۹۶۰ که شروع دوره هنر معاصر به شکل ویژه‌اش بوده است، حجم عظیمی از داده‌ها و اطلاعات در شقوق مختلف مبادله گردیده است که در رأس آن هنر نت آرت است.

۲-۱۷- جلوه ای از زیبایی شناسی مجازی: «هر سه مقوله یعنی هنر، صنعت و تکنولوژی امری اجتماعی محسوب می‌شوند و مخاطبین آن‌ها، اجتماعات نیز هستند و بر حسب نیازهای مادی و معنوی جامعه تغییر شکل و توسعه می‌یابند. در این رابطه، هنر از طریق تکنولوژی و وسایل جمعی که خود نیز امری اجتماعی است، اشاعه وسیع خود را امکان‌پذیر نمود.... در این جا می‌توان به زیبایی شناسی مجازی هم اشاره کرد که در شبکه‌های اینترنتی جهانی هنر ویژه، ابزار منحصر به فرد و کارکرد محض و کاربردی تخصصی خود را برای مخاطبین ویژه‌اش فراهم آورده است.» (جلالی جعفری، ۱۳۸۳: ۵۴)

۲-۱۸- نت آرت، هنری بدون نیاز به رویکرد فیزیکی: برای مثال در ۱۹۹۷، والتردماریا^{xviii}، محوطه‌ای وسیع را در یک دشت در نیومکزیکو با میله‌های فلزی کاشته شده در زمین پوشاند و از فاصله‌ای نسبتاً دورتر تصاویر بر خورد آذرخش‌ها به میله‌ها را ثبت کرد. این اثر با نام «میدان آذرخش» به عنوان یک «رخداد» شناخته می‌شود و چنانکه پیشتر اشاره شد، حضور فیزیکی هنرمند در آن، چندان تعیین کننده نیست. یعنی حضور قدرتمند هنرمند در این گونه هنری در خلق ایده است و نه در مراحل تحقق.

۲-۱۹- تلاش برای حذف و یا نادیده گرفتن فرم سنتی بیان تصویر: این رویکرد با بیان هنری سبک دادائیستی همراه بود که برخی نیز پایه آن را تأثیرات سبک اکسپرسیونیسم انتزاعی جکسون پولاک^{xix} می‌دانند. «بسیاری از هنرمندان نت پیوند محکمی را میان خود و هنرمند فرانسوی، مارسل دوشان^{xx} و نیز با دادائیست‌ها احساس می‌کند. این هنرمندان باعث شده‌اند که هنر از فرم سنتی بیان تصویر خود خارج شود.» (Chandler & Neumark, 2005: 511)

۲-۲۰- سابقه مصرف همگانی: یکی از موارد مهم در ارائه آثار هنری، قدمت و پیشینه هنری مهم هر سبکی است و این مورد در فروش آن نیز امری مهم می‌نماید. در مقایسه با هنرهایی که از آن به عنوان «هنر یدی^{xxi}» نام برده می‌شود و نقش احساس و عاطفه هنرمند و چگونگی به کارگیری ابزار در آن بسیار حائز اهمیت است، نت آرت، تفاوت فاحشی دارد.

۲-۲۱- نت آرت، تعریفی نو از هنر (الکترونیک- تصویر): نت آرت نتیجه اختلاط هنرهای مختلف و به نوعی پدیده‌ای نوین در عرصه ارتباطات اجتماعی است. جدا از تعریف کلاسیک هنر، امروزه با توجه به گستره ظرفیت‌های هنر حتی در نوع بیان مفاهیم، گستره فراتری از هنر را در خود دارد. جان کیچ^{xxii} در مقام یک هنرمند و نیز منتقد فرهنگی، معتقد است؛ تکنولوژی وسیله‌ای

سودمند برای اعتلای انسانیت است و آرمانشهری که تصویر می‌کند از مدارهای کامپیوتر سرچشمه می‌گیرند. او این آینده را بر پایه الکترونیک تصویر می‌کند.

۲-۲۲- هنری فارغ از معیارهای جهانی: میزان گستردگی و انتشار آثار مختلف هنری و تکثر و تکثیر آن و در دسترس بودن (همگانی بودن) و ارائه شیوه‌ای نوین در داشتن آثار هنری، معیارهای جهانی کلکسیون داری و ... را تغییر داد. نخستین کسانی که این دیدگاه را ترویج دادند اولیا لیا لیا و الکسی شولگین بودند.

۳- جریان سازی نت‌آرت در ایران:

ظهور اینترنت و سایت‌های مختلف هنری، باعث رخداد عظیم و گسترده در سطح جهان گردید و گسترش و رویکردی نو در جهان رایانه‌ها به وجود آمد. نگرش‌های مدرن و رویکرد به نوع جدیدی از عرضه و ارائه آثار هنری، تبلیغات گسترده و همزمانی ارتباطی، به نوعی، باعث رخداد های پست‌مدرنیستی در ایران گردید. در این نوشتار، سعی بر آن شده است که به تأثیر نت‌آرت در هنر عکاسی ایران در دهه‌های اخیر پرداخته گردد. گسترش شیوه‌ها و ارائه آثار هنری عکاسی همگام با نت‌آرت در ایران، به طور شاخص در سه عرصه «هنر مفهومی»، «هنر رخداد» و «فتوبلاگ» قابل بررسی است. در ادامه به توضیح هر سه عرصه پرداخته خواهد شد اما به طور مفصل مبحث فتوبلاگ‌ها مورد تحلیل قرار خواهد گرفت.

۳-۱- نت آرت و هنر مفهومی:

نت آرت به عنوان یک جریان پیشرو، رگه‌هایی از بیان مفهومی را در خود دارد. «هنر مفهومی شکلی از بیان هنری است که تلاش دارد تا جنبه‌های فیزیکی و ظاهری کار را تا حد ممکن تنزل بخشیده و به جای آن نیروی ذهنی ناشی از اثر هنری را تقویت کند. در انتقال سریع مفهوم، هنرمند، ابزار مادی را بی‌ارزش قرار داده است و هر آن چه که می‌خواهد در اثرش وارد می‌نماید.» (لوسی اسمیت، ۱۳۸۱: ۲۹)

زمانی نوع مواد و متریا ل به عنوان بُعد ارزشی در اثر هنری مطرح بود و کم نوع ابزار و کاربرد مواد متغیر شد. در هنر اینترنت‌آرت، بیان‌گرایی و انتقال داده‌های تصویر در قالب رنگ و نور مورد اهمیت است. «در این نظریه کانسپچوال آرت، مفهوم کلی از موارد خاص اهمیت دارد و نه چگونگی ارائه آن، فکر هنرمند مهم است و نه شی هنری. هدف، رسانیدن مفهوم به مخاطب است وسیله بیان هر چه باشد. هنر نت‌آرت، اکثر زیر مجموعه‌های هنر مفهومی را به خدمت گرفته تا در دنیای انتقال اطلاعات با گزینه سرعت، نقش مهمی در بالا بردن سطح بصری و اطلاعات بصری باشد.» (پاکباز، ۱۳۸۵: ۳۰۷)

از دهه ۱۹۶۰ که اوج ظهور تفکرات فرامدرنیستی در هنر است، در عرصه هنرهای بصری، هنر نت‌آرت به نوعی با رویکرد هنر مفهومی پیوند خورده است. با توجه به اختلاط سبک‌های هنری و شیوه‌های ارائه آثار هنری، در این هنر، مرزی بین آن‌ها وجود ندارد. هنر مفهومی، هنر اجرایی، هنر بدنی، هنر ویدئویی، هنر تزئینی، هنر آوایی و هنر دیجیتالی از جمله جریان‌هایی بودند که با کاربست رسانه‌های نوینی چون چیدمان، ویدئو، عکس، کامپیوتر و حتی بدن هنرمند، عصر جدیدی را در تاریخ هنر پدید آوردند که از آن به عنوان «هنر معاصر^{xxiii}» یاد می‌شود.

در کشور ایران، از سال ۱۳۸۰ به این سو، هنر مفهومی در تمام شاخه‌های هنری و خصوصاً عکاسی، با جنبه‌های ساختار شکنش در پرداختن به آثاری فکری و فیلسوفانه و نقادانه بروز نمود. هنر عکاسی نیز همسو با این روند و جریان در قالب مفاهیم نماد پردازانه و هنجار شکن، محیطی را به وجود آورد که توقع از هنر عکاسی به سان گذشته بر روایت و صراحت نبود و هنرمند عکاس از دو منظر، در پی ارائه اثر خویش بود:

الف- رویکرد به بیان و مفهوم سازی به عنوان شاکله اصلی اثر هنری خویش با توجه به شعار مفهوم‌گرایان که در آن «اصالت ایده بر اجرا» ارجح است. در این مسیر و تغییر ذائقه‌ای با شیب تند و آن هم در بیان باور نسبتاً سنتی هنر ایرانی، بیشتر به یک ژست هنری شبیه بود و با توجه به این که هنرمند عکاس ایرانی باید از مرحله «توصیف و روایت» در کل عبور می‌نمود و با ساختاری مدون در عکاسی مفهوم‌گرایانه، اثر خویش را ارائه می‌نمود.

ب- با توجه به تغییر ذائقه و گذر از روایت به سوی مفهوم و ساختار نشانه‌شناسانه در ارائه یک عکس، اینترنت و نت‌آرت، محیطی را به وجود آورد که بتوان جدا از قاعده‌های سنتی در ارائه عکس، شیوه‌ای دیگر را عرضه نمود و آن دیجیتالیزاسیون عکس بود و همین ویژگی، برای گریز از قاعده‌های سنتی، هم در نوع بیان و ساختار و هم نوع شیوه به کار گیرنده، نقش مهمی را در عکاسی ایران ایفا نمود و صد البته این شیوه ارائه، ساختار ذهنی و روانی هنرمند را به سوی مفهوم‌گرایی بیشتر سوق می‌داد.

۲-۳- هنر رخداد^{xxi v}:

در رایانه و با نرم‌افزارهای متنوع با توجه به تعاریف نرم‌افزاری، نقش اتفاق و بروز جلوه‌های خاص بصری، مسیر بهره‌گیری از موارد خاص در نرم‌افزار را به سوی «خلاقیت آنی» و لحظه‌ای به پیش می‌برد. نکته مهم آن است که نتیجه هنری چنان تأثیرگذار و فوق‌العاده می‌نمود که هنرمندان در این عرصه از توان بالفعل آن استفاده‌های مهمی می‌نمودند. به مدد ظهور نت‌آرت در تمامی ابعاد آن، هنر عکاسی نیز در ایران از این مهم بی‌بهره نبود و گروهی از هنرمندان که دارای تفکرات مدرن و پست مدرنیستی بودند، سعی بر آن داشتند تا همسو با رخدادهای هنری در قالب ایسم‌ها، فضای ذهنی خود را در اثر معلق و آزاد نموده و از اتفاقاتی که در حین شکل‌گیری اثر به وجود می‌آید، استقبال نمایند. در راستای بهره‌گیری از اتفاقاتی که در روند شکل‌گیری اثر برای روشن‌تر شدن موضوع می‌توان به دو نوع ساختار در این عرصه اشاره نمود:

۱-۲-۳- ساختار سنتی: ریشه‌هایش را می‌توان در اوایل دهه ۱۹۶۰ جستجو نمود که جریان آن در قالب سنتی «پوئیس^{xxv}» می‌گنجد.

۲-۲-۳- روند حاضر: با پیشرفت تکنولوژی نرم‌افزاری و توان هنرمندان در این عرصه و حتی اقبال مختلف جامعه، و بالا رفتن دانش فنی و اطلاعاتی در عصر حاضر، جنبشی در این عرصه به بروز رسیده‌است که به صورت گسترده‌ای در سطح جوامع رخنمون شده‌است. این رخداد، در نهضت نت‌آرت به «تکنولوژی رندوم» شهره گشته‌است که نتیجه کار در ابتدا و بر اساس ذهنیات اولیه هنرمند، قابل پیش‌بینی نیست و حاصل، ممکن است محصول اولیه نباشد.

رندوم در بیانی دیگر نمونه رشد یافته و مترقی از «فوزیس^{xxvi}» است. با رشد ارتباطات در دهه ۱۹۸۰ و به یاری ماهواره‌ها، جهش عظیمی در انتقال و تبادل اطلاعات برداشته‌شد و اصطلاح «جهانی‌سازی» رنگی دیگر به خود گرفت اما هیچکدام از این رخدادها تأثیری را که اینترنت در سال ۱۹۹۰، ابعاد جهانی به خود گرفت را نداشت.

در عرصه نت‌آرت، شیوه‌های دیگری در ایران، رشد و شیوع پیدا کرد که از آن جمله می‌توان به «فتو مونتاز» و «فتومدیا» اشاره نمود که در قالب شیوه‌های ارائه اثر هنری و خصوصاً هنر عکاسی، نقش نسبتاً مهمی را ایفا نمودند.

۳-۳- فتو بلاگ‌ها (برگ‌های مجازی دیجیتالی):

با حضور نت‌آرت، دیگر مرزی در میان تصاویر عکاسی شده، نقاشی، طراحی، گرافیک و... وجود نداشت. در میان هنرمندان، شولگین، از جمله هنرمندانی بود که تلاش نمود فضای صفحه «Page» را جایگزین موزه و گالری نماید. سایت «Hot pictures» که توسط شولگین برنامه‌ریزی شده بود، در پی برداشتن مرز میان تصویر کامپیوتری، نقاشی و عکس بود. هدف وی، خارج نمودن اثر هنری از گالری‌های روسیه و تحقق بخشی به هنر بی‌مرز بود.

«فتو بلاگ‌ها با توجه به فضای نمایش اثر، به «گالری‌های مجازی» نیز مشهورند و عکاس به نوعی در محیط‌هایی مثل فتوبلاگ و سایت‌های دیگر به اشتراک‌گذاری عکس مبادرت می‌ورزد که این حرکت پویا «فتواستریم»^{xxvi i} نام گرفته‌است».

(Cohen,2005: 883)

فتوبلاگ‌ها دارای ویژگی‌های متنوعی هستند که یکی از آن‌ها ارتباط بخشی با ابزاری به نام عکس در سطح جامعه است. این گونه از ارائه آثار عکاسی، صورتی از کارکرد حوزه رسانه‌های نوین ارتباطی است که هویت شخصی را با هویت اجتماعی پیوند می‌زند.

چهار گروه به اشتراک‌گذاری عکس در اینترنت شامل پایگاه‌های اشتراک‌گذاری عکس (گالری‌های آنلاین)، فتو بلاگ‌های شخصی، آلبوم‌های عکس آنلاین و شبکه‌های اجتماعی است. یکی از گسترده‌ترین کارکردهای انقلاب دیجیتال به عنوان رسانه در دسترس را می‌توان در قالب فتوبلاگ‌های شخصی و گروهی دانست. در واقع به اشتراک‌گذاشتن عکس در فضای اینترنت در قالب آرشیوهای شخصی است.

در نگاه کلی شاید نتوان این رویکرد را جدی تلقی نمود، اما در فتو بلاگ‌ها که وبلاگ‌هایی بر پایه عکس است؛ عکس‌های بسیار حرفه‌ای نیز به چشم می‌خورد. «دگرگونی ماهیت شیمیایی و مکانیکی عکاسی به ماهیت دیجیتال و الکترونیک و در آمدن آن به قالب و جنسیت رسانه‌های نو، منازعات بسیاری را در گفتمان پدیدار شناختی عکس در پی داشت که حتی موجب طرح نظراتی مبنی بر مرگ عکاسی شد».(زند و کیلی، ۱۳۹۲: ۱۷)

هانت^{xxvii i} که در مدرسه هنرهای تجسمی درس مدیریت هنری را تدریس می‌کند، در مورد لزوم توجه به فتوبلاگ‌ها چنین می‌گوید: قرار دادن عکس‌های قاب شده بر روی دیوار، کار نامربوطی است. از این رو نمی‌توانید سرزندگی و شادابی ایده و نگاهتان را به دیگران منتقل کنید. از شما می‌خواهم نمایشگاهی بر پا کنید که مناسب سنتان باشد، شبیه به آن چه هم نسلانتان انجام می‌دهند. برای عرضه و ارائه کار خود، راه و روشی پیدا کنید که مخاطب داشته باشد، و فکر می‌کنم که در حال حاضر خیلی از این کارها را می‌توان به واسطه فضای مجازی انجام داد.

۳-۳-۱- فتوبلاگ در ایران:

«وب‌نوشت عکسی، واژه مصوب فرهنگستان فارسی به جای photo blog در انگلیسی است».(وب‌گاه رسمی فرهنگستان زبان، ۱۳۸۹) فتوبلاگ را در زبان فارسی شاید بتوان به صورت «وبلاگ عکاسی» یا «عکس‌نوشت‌ها» ترجمه کرد. فتوبلاگ یا فتولاگ نوعی از به اشتراک‌گذاشتن تصاویر و منتشر کردن آن‌ها در قالب یک وبلاگ است.

فتوبلاگ‌ها را در ایران از یک نظر می‌توان به دو دسته کلی تقسیم می‌کرد: بلاگ‌هایی که حاوی عکس‌های گرفته‌شده به وسیله دوربین بلاگر هستند و بلاگ‌هایی که حاوی عکس‌های جالبی هستند که بلاگر آن‌ها را جمع‌آوری می‌کند. از منظر دیگر، در ایران، فتوبلاگ‌ها یا سرگرمی، خبری و یا هنری می‌باشند که حجم گسترده‌ای از آن‌ها، هنری و نیمه حرفه‌ای می‌باشند. به سان ساختارهای موجود در کشورهای دیگر، در ایران نیز ساختار کلی فتوبلاگ‌ها در قالب تقسیم بندی ذیل است:

الف- فتوبلاگ‌هایی که بر روی دومین‌های شخصی قرار گرفته‌اند.

ب- فتوبلاگ‌هایی که بر روی سرویس‌های بلاگر مانند پرشین بلاگ، بلاگفا و.. قرار دارند که در واقع این سرویس‌ها بیشتر برای میزبانی متن طراحی شده‌اند.

پ- فتوبلاگ‌هایی که بر روی سرویس‌های ویژه‌ای قرار دارند که برای میزبانی آنها طراحی شده‌اند.

حسن سربخشیان که یکی از عکاسان پیشرو در عرصه وب است، درباره اهمیت حضور در وب می‌گوید: «عکاسی که وب‌سایت نداشته باشد، انگار شناسنامه ندارد». سابقه وب‌سایت و فتو بلاگ‌ها در ایران به سال ۱۳۷۹ بر می‌گردد که سایت فرهنگی «پندار» در تهران، آغاز به فعالیت نمود و بخش زیادی از فضای خود را به ارائه عکس‌های مربوط به هنرمندان اختصاص داد. در سال ۱۳۸۰، محمد تهرانی که خود عکاس است، سایت «کارگاه» را راه‌اندازی نمود تا هنرمندان ایرانی بتوانند کارهای خود را به نمایش بگذارند. وب‌سایت «ایرانیان دات کام» که مدیر آن جهان‌شاه جاوید بود، در خارج از کشور سایت خود را به روز می‌کرد و مضامین عکس‌ها بیشتر اجتماعی و روایت‌های تصویری بود.

«وب‌سایت دیگر، «تهران ۲۴» بود که از ایران برای مخاطب خارج از کشور سرویس می‌داد و پس از آن، علیرضا نیک‌ناد «کافه عکس» را در سال ۸۱ افتتاح نمود. این وب‌سایت توانست بخش زیادی از جامعه عکاسی ایرانی را تحت پوشش خود قرار بدهد و شاید نخستین پایگاهی نیز بود که با تکیه بر تبلیغات تخصصی عکاسی و تجهیزات مربوط به آن به نوعی به خودکفایی رسید. در سال ۱۳۸۳، در جلسه‌ای به یاری گروه عکاسان قزوین و انجمن صنفی عکاسان مطبوعات، به منظور بررسی وب‌سایت‌های عکاسی ایرانی برگزار شده بود، ساسان توکلی، مدیران سایت‌های عکاسی را با پدیده‌ای تازه روبرو ساخت که آن عکاسی با تلفن همراه و انتشار آن بر روی وب بود که تأثیر زیادی بر گسترش نگاه فراتر از سنتی در عکاسی گردید.

در سال ۱۳۸۲، مجید محرابی، نخستین فوتوبلاگ ایرانی را با عنوان «روتوشبازی» راه‌اندازی کرد و پس از آن فوتوبلاگ «جیره روزانه عکس» با مدیریت سام جوانروح در سال ۱۳۸۳ به راه افتاد. در سال ۱۳۸۴ آرش عاشوری نیا فوتوبلاگ «کسوف» را راه‌اندازی نمود. تاکنون تعدادی از ایرانیان توانسته‌اند جوایزی را در این عرصه در سطح بین‌المللی کسب نمایند. (افشار نادری، ۱۳۸۹: ۵۱-۵۲)

سایت «CoolPhotoblogs» هر ساله با هدف تشویق عکاسان، بهترین فوتوبلاگ‌ها را انتخاب و جوایزی به آنها اهدا می‌کند. اولین دوره در سال ۲۰۰۶ برگزار گردیده و از آن زمان به بعد، هر ساله این جایزه به بهترین فوتوبلاگ‌ها در موضوعات مختلف اهدا می‌شود. در سال ۲۰۱۱ هنیف شعاعی با فوتوبلاگ Depth of Field یکی از برندگان این جایزه بود و امسال هم حسن الماسی با فوتوبلاگ بوکه و سام جوانروح با فوتوبلاگ daily dose of imagery دو ایرانی برنده این جایزه می‌باشند. (www.akkasee.com)

۳-۲-۳- عوامل گسترش فوتوبلاگ در ایران:

در ایران نیز به سان کشورهای دیگر، شبکه‌های اجتماعی به سرعت در حال گسترش بوده و در قالب‌های گوناگون، به ارائه خویش پرداخته‌اند. دلایل مختلفی در رشد و تسریع فوتوبلاگ‌ها در ایران مؤثر بوده است که به طور کلی شامل موارد ذیل است:

۳-۲-۳-۱- همه‌گیر شدن و رشد دوربین‌های عکاسی دیجیتال در ایران:

یکی از مهم‌ترین دلایل گسترش فوتوبلاگ در ایران، رویکرد گذر از دوربین‌های آنالوگ و گرایش به دوربین‌های دیجیتالی است و این تغییر که باعث گرفتن عکس‌های بیشماری می‌گشت، به دنبال بستری برای ارائه آن بود که بلاگ‌ها بهترین بستر در این راستا بود.

۳-۲-۳-۲- ارزان‌تر شدن قیمت سرویس‌های اینترنتی:

به دلیل کسر گردیدن قیمت سرویس‌دهی اینترنتی در چند سال اخیر و همچنین گسترش فرهنگ اینترنتی در سطح جامعه ایرانی، گرایش به اشتراک و بارگذاری تصاویر عکاسی در اینترنت با سرعت بیشتری مواجه گردید. ۳-۲-۳-۳- وجود قالب‌های آماده برای راه‌اندازی سایت‌ها، وبلاگ‌ها و فتوبلاگ‌ها:

با توجه به وجود نقص و دغدغه‌های فراوان در به روز رسانی و فاصله‌های زمانی طولانی و فشرده در بارگذاری تصاویر عکاسی، گروه کثیری از هنرمندان و هنردوستان در این عرصه (عکاسی)، با توجه به وجود قالب‌های از پیش آماده‌شده، به نوعی نیاز به صرف وقت فراوان در تهیه و راه‌اندازی فتوبلاگ نمی‌بینند و همین عامل، یکی از عوامل گرایش در این عرصه است. همانطور که وبلاگ‌ها دارای سرویس‌دهندگان متفاوت و متنوعی هستند، فتوبلاگ‌ها نیز از این مزیت برخوردارند. ۳-۲-۳-۴- فتوبلاگ، کم هزینه‌ترین نمایشگاه عمومی:

فتوبلاگ در ایران، به سرعت به یک «نمایشگاه عمومی» برای افراد مختلف و شاخصاً دانشجویان هنری که امکانات و هزینه کافی را نداشتند، تبدیل گردید. بیشتر صاحبان فتوبلاگ دانشجویان عکاسی و یا علاقه‌مندان به عکاسی می‌باشند و مخاطبان فتوبلاگ‌ها را نیز، همین قشر پوشش می‌دهند. نکته‌ی حائز اهمیت آن است که این رویکرد، به نوعی به عنوان تبلیغ گسترده و بی‌پرده و بدون هزینه، راه را برای عده‌ی کثیری باز نمود، به طوری که امروزه در ایران، با تکیه بر وجود همین فتوبلاگ‌ها، بخشی از آثار عکاسی خرید و فروش می‌گردد.

۳-۲-۳-۵- پیوند عکس و متن و گرایش به عکس‌های توصیفی و توضیحی:

یکی دیگر از ویژگی‌هایی که این نوع ارائه از آثار عکاسی را، علیرغم برخورداری از یک هویت دیجیتال، از ساختاری دیجیتالیزه تا حدودی دور می‌نماید؛ توضیحات و توصیفاتی است که گاه فتوبلاگرها در توضیحات عکسشان می‌نویسند و این مورد، در کنار سرعت بخشی در ارتباط برقرار نمودن با عکس، حسی همذات‌پندارانه و صمیمی با مخاطب برقرار می‌نماید. در تأیید این مورد، یکی از فتوبلاگرها در مصاحبه با کریس کوهن^{xxix} چنین می‌گوید: «دوست دارم برای عکسهایم توضیح بنویسم تا کلام یک شخص، یک انسان را با عکس همراه کنم. این فقط عکسی نیست که برای خودش به تنهایی وجود داشته باشد. شرح عکس به آن زمینه و بستری انسانی می‌بخشد.» (Cohen, 2005: 900)

۳-۲-۳-۶- فتوبلاگ، داوری مجازی:

یکی دیگر از ویژگی‌های مهم فتوبلاگ به عنوان شبکه‌ی گسترده «ارتباط مجازی»، امکان اظهار نظر و حتی نقد، پس از بارگذاری و به اشتراک‌گذاری است. این عملکرد باعث می‌گردد تا در کنار به نقد کشیده شدن، با نظرات متنوع، عکس‌ها از دیدگاه‌های مردمی و تخصصی مورد ارزیابی و تقدیر قرار گیرد و به نوعی به «داوری مجازی» می‌انجامد که خود این عامل، باعث تشویق و ادامه حیات وبلاگ‌ها می‌گردد.

۳-۲-۳-۷- گرایش هنرمندان عکاس ایرانی برای تأمل به دنیای گسترده دیجیتال:

هنر عکاسی که در دوران خود، تمام هنرها را متأثر ساخته بود؛ اکنون خود در حال تحول است. «گالری عکس الکترونیکی نه تنها نمایانگر هنرمندان و آثارشان است که تلاشی است در راه کشف این پدیده‌ی نو و تجسم بخشیدن به آن.» (Greene: 2000: 36-37)

۳-۲-۳-۸- فتوبلاگ، زمینه‌ی بروز تفکرات سیاسی، اجتماعی و هنری:

بسترهای مختلفی وجود دارد تا بتوان در آن از تفکرات، باورها و گرایشات هر فرد و گروهی مطلع گردید و در ایران این نوع از رسانه‌های دیجیتال، توانسته به عنوان یک جریان تازه در عرصه‌های اجتماعی بهره‌بردار.

۳-۲-۹- گرایش نسل جوان به دنیای عکاسی دیجیتال:

در مقابل عده‌ای که مخالف عکاسی دیجیتال می‌باشند، عده‌ای نیز به رویکردهای مدرن علاقه وافر دارند و در میان نسل جوان، این موضوع از اقبال بیشتری برخوردار است.

۳-۲-۱۰- نگاه نو و مصرف‌گرایانه در بین کاربران ایرانی:

یکی از مواردی که می‌توان رویکردی نوگرا را در آن احساس نمود، تشویق و تحریک جامعه به سوی مصرف‌گرایی با نگرشی جدید است. تئورسین فرانسوی میشلدوکرته^{xxx} برای نخستین بار در آثارش جمله «مصرف‌گرایی نامرئی در جریان زندگی روزمره» را به کاربرد. منظور آن است که موجی از تصاویر، حس موسیقایی و ... به صورتی گسترده و باورنکردنی دامنه چشم و ذهن را می‌نوردد و نیاز و عطش بصری را می‌افزاید که به این رویکرد لقب «رسانه تاکتیکی»^{xxxi} نام نهاده شده است.

۳-۲-۱۱- کنجکاوی و هیجان دیده‌شدن:

از عوامل شیوع و گسترش فتوبلاگ‌ها در کنار انگیزه‌های مختلف، حس دیده‌شدن و مورد نقد و چالش جدی قرارگرفتن است که عرصه را برای فعالیت بیشتر در میان هنرجویان، دانشجویان رشته‌های هنری و افراد دیگر فراهم نموده است.

۳-۲-۱۲- به رخ کشاندن استعداد، توانایی و قدرت هنری در عکاسی در مقابل دنیای پیشرفته دوربین‌های دیجیتال:

در کنار عده‌ای که مخالفت خود را با ایستادگی در برابر دوربین‌های پیشرفته و سیستم‌های چاپی جدید نشان می‌دهند، فتوبلاگ بستری مناسب برای شروع یک اتفاق است. دوربین‌ها وسیله‌ای برای عکاسی هستند و نمایشگاه‌ها مکانی برای نمایش یک اثر. هنر به واسطه هنر بودنش ستایش می‌شود، نه نوع دوربین.

۳-۲-۱۳- عرضه آثار خویش به قصد فروش:

یکی از بزرگترین تالارهای مبادله آثار هنری، امروزه در سایت‌های اینترنتی، به آرت‌نت مشهور است و پای حراج‌های هنری را رسماً به اینترنت هم کشانده است. هرچند برخی سایت‌ها در طی سال‌های گذشته، جسته‌گریخته به فروش آثار هنری روی آورده‌اند. عرضه آثار هنرمندان در سایت معتبر آرت‌نت، فروش آنلاین آثار هنری را به مرحله تازه‌ای وارد نمود و همین مورد یکی از عوامل مهم، در جذب هنرمندان و عکاسان ایرانی است.

نتیجه‌گیری:

نتایج پژوهش نشان می‌دهد، نت‌آرت با قابلیت چندرسانه‌ای، تعامل با تعداد زیاد مخاطبان و مشارکت آن‌ها در شکل‌گیری اثر، امکان انتخاب، گستردگی نامحدود، تعامل هنری هنرمندان با هم و ... به رسالت پست‌مدرن که جهانی‌شدن همه چیز و تکثرگرایی است؛ جامعه عمل پوشانده است. در نت‌آرت، تعامل میان شبکه به عنوان ابزاری کاربردی و هنر، امری دوسویه است و شبکه، از حالت یک مدیوم به نیروی محرکه بنیادین در عامل خلق هنری تبدیل شده است. به طور کلی، ظرفیت‌های غنی نت‌آرت، آن را به شیوه‌ای مستقل در ارائه آثار به سبک خود تبدیل نموده و بر دیگر سبک‌ها و گونه‌های هنری، نیز اثر نهاده است. گستردگی این هنر در ایران نیز در راستای پیشروی به سوی ایجاد گرایشی متفاوت هم در بیان و هم در ساختار و نحوه ارائه آثار مشهود است. فتوبلاگ به عنوان یکی از زاینده‌های نت‌آرت، ساختار عکاسی به شکل سنتی را شکسته و آن را هم از منظر نحوه ارائه و هم بیان دچار تغییر نموده است. رشد فتوبلاگ‌ها در ایران به عنوان بستری جدید برای نمایش آثار عکاسی از سویی و همه‌گیر شدن دوربین‌های دیجیتال، و همگرایی تلفن‌های همراه هوشمند از سویی دیگر، باعث تغییر ذهنیت عکاسان نسبت به قبل گردیده به طوری که عکاسی همگام با نت‌آرت در ایران، بیشتر توجه خود را به ذهنیت هنرمند، نشان داده است. در این نوع ارائه آثار

هنری، نقش مخاطب نیز در مشاهده و داوری آثار پرنرنگ تراز گذشته گردیده و با توجه به ویژگی هنر پست مدرن از بُعد مکانی و زمانی فراتر رفته است.

منابع و ماخذ:

- اتحاد، علی (۱۳۸۶) اینترنت آرت، فصلنامه هنر، شماره ۷۲: ۲۹۲-۲۷۰
- افشار نادری، مهران (۱۳۸۹) در آمدی بر تاریخچه وب سایت ها، وبلاگ ها و نشریات اینترنتی عکاسی در ایران، مجله حرفه هنرمند، شماره ۳۵.
- پاکباز، رویین (۱۳۸۵) دایره المعارف هنر، چاپ پنجم، تهران، فرهنگ معاصر.
- جلالی جعفری، بهنام (۱۳۸۳) تعامل هنر و صنعت، مجموعه مقالات، هنر و زندگی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- فتحیان، محمد؛ مهدوی نور، حاتم (۱۳۸۶) مبانی و مدیریت فناوری اطلاعات، چاپ ششم، تهران، دانشگاه علم و صنعت.
- فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان، ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۵ (فارسی)
- کولب، گولدو (۱۳۸۴) فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه محمد جواد زاهدی، چاپ دوم، تهران، نشر مازیار.
- لوسی اسمیت، ادوارد (۱۳۸۱) مفاهیم و رویکردها در آخرین جنبش‌های هنری قرن بیستم، ترجمه علیرضا سمیع آذر، تهران، موسسه فرهنگی پژوهشی چاپ نشر.

- Ippolito, Jon. Ten Myths of Internet Art. New York: New York Digital Salon.
- Olson, Marisa (2009) Net Art (Second Epoch. Rhizome at the New Museum. New York.
- Internet art (World of Art), Rachel Greene, Thames & Hudson (world of art), 2004.
- Postman, Neil. 1994 Interview with Neil Postman” spin (Jounary).
- Raymond Williams. 1974: Television and cultural form, New York: Shocken Books.
- Greene, Rachel (2000). Web Work: A History of Internet Art. Business Network: The CBS Interactive.
- Chandler, Annmarie; Neumark, Norie (2005). At a Distance: Precursors to Art and Activism on the Internet. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- www.akkasee.com.

پی نوشت‌ها:

ⁱ - Net . Art

ⁱⁱ - از دو لغت «تکنه» و «لوژیا» تشکیل شده است که اولی به معنی «هنر» و دومی به معنی «علم و دانش» است.

ⁱⁱⁱ - La Mettrie

^{iv} - در اوایل دهه ۱۹۶۰ میلادی آقای باران با انتشار مقالاتی، پایه‌های اولیه اینترنت را بسترسازی نمود. در این میان دانشمندی با نام تیلور وارد موسسه آرپا (ARPA) شد. او مستقیماً به آقای هرستفلد رییس موسسه پیشنهاد کرد. در اصل هدف ARPA ایجاد یک شبکه اینترنتی نبود و فقط یک اقدام احتیاطی در مقابل حمله احتمالی موشک‌های اتمی دوربرد بود. هر چند اکثر دانش امروزی ما درباره شبکه به طور مستقیم از طرح آرپانت “ARPA NET” گرفته شده است. (ARPA) آرپا هزینه ایجاد یک شبکه آزمایشی کوچک با حداقل چهار گره را تأمین کند. با این پیشنهاد، تیلور تجربه‌ای را آغاز کرد که منجر به پیدایش اینترنت امروزی شد. او موفق شد در سال ۱۹۶۶، دو کامپیوتر را در

شرق و غرب آمریکا به هم متصل کند. با این اتصال انقلابی در نحوه صدور اطلاعات در دنیای ارتباطات رخ داد. از اوایل دهه ۱۹۹۰ رشد استفاده از اینترنت به صورت تصاعدی افزایش یافت. اما اینها در سال ۱۹۹۱ تحت تاثیر world wide web قرار گرفتند که به وسیله CERN یا آزمایشگاه فیزیک هسته‌ای اروپا ساخته شد. با آن که اینترنت از ابتدا طوری بود که مبادله اطلاعات برای تازه‌واردان بسیار ساده باشد. بزرگترین جهش در وب در سال ۱۹۹۳ با عرضه نرم‌افزار «موزاییک» mosaic که نخستین برنامه مرورگر وب گرافیکی بود به وجود آمد.

v - Media Art

vi - Minimalists

vii - Conceptualists

viii - Peter Weibel

ix - فلیپ گالاته هنرمند آمریکایی چنین می‌نویسد: هنر زاینده هنری است که در آن هنرمند با به وجود آوردن یک جریان مثل دستورهای زبانی، برنامه کامپیوتری، ماشین و یا اختراع دیگری، آن جریان را به نوعی حرکت مستقل برساند که منجر به شکل‌گیری یک اثر کامل هنری شود. (Greene, 2004: 152)

x - VukCasic

xi - در انتخاب نام کاسیک نیز این امر به یک ارجاع تاریخی بدل شد. همانگونه که با یک انتخاب اتفاقی و بر مبنای یک «رخداد» نام «دادا» با نوک چاقو از دل فرهنگ لاروس بیرون کشیده شد؛ ووک کاسیک نیز نام نت‌آرت که زاده یک خطای نرم افزاری بود رابه صورت تصادفی و در مقام یک «رخداد» برگزید.

xii - Alexei Shulgin

xiii - OliaLialina

xiv - طبق نظر کارشناسان، ماهانه ۱۰ درصد به تعداد کاربران اینترنت افزوده می‌شود. ولی تعداد دقیق کاربران که روزانه از آن استفاده می‌کنند مشخص نیست. هرچند که پاره‌ای از کارشناسان تعداد آنها را تا ۹۰۰ میلیون نفر حدس می‌زنند. تعداد رسمی کاربران اینترنتی را در سال ۲۰۰۰ کارشناسان ۵۰۰ میلیون نفر اعلام کرده بودند.

xv - Postman

xvi - Raymond William

xvii - Marshall McLuhan

xviii - Walter Demaria

xix - Jackson Pollock

xx - Marcel Duchamp

xxi - Manual Art

xxii - John Cage

xxiii - Contemporary Art

xxiv - Happening Art هنر رخداد یا هنر اتفاقی گونه‌ای از هنر است که در کنار موارد مختلف، عنصر «اتفاق» در آن نقش مهمی دارد. گاه این اتفاق با سرعت همگن می‌گردد. هنر رخداد، زیر مجموعه هنر مفهومی تلقی می‌گردد.

xxv - در رساله ضیافت افلاطون (۲۰۵ پ.م) واژه «پوئیس» (Poesies)، «به راه آوردن آنچه از عدم حضور در می‌گذرد و به سمت حضور یافتن پیش می‌رود» تعریف شده است.

xxvi - به گفته مارتین هایدگر، «فوزیس» (Physis) همان «پوئیس» است به والاترین مفهوم کلمه. یعنی «فوزیس» نوع تکامل یافته‌ای است از «پوئیس» است. بدین ترتیب که نیروی لازم برای آن که امر بالقوه به صورت بالفعل در آید در خود امر بالقوه نهفته است.

xxvii - Photo stream

xxviii - hunt

xxix - Chris Cohen

xxx - Michel de Certeau

xxx - گرین، هنر اینترنت آرت را «رسانه تاکتیکی» می‌داند (Green, 2000: 78) دیویا-گارسیا خود در این باره می‌نویسد: «ما ثابت کردیم که انقلابی که در الکترونیک مصرف‌کننده‌ها روی داد، این تاکتیک‌ها را از سطحی نامرئی به مرئی آورد. بنابراین «رسانه ی تاکتیکی» بدل به یکی از راه‌های اصلی شد تا مردم را به جای هدف اصلی، حرکت به سوی مدرنیته، مطیع آن سازد. (Green, 2000: 120)